

Tema

Fríhet

Praxis i strålkastarljuset

Den 2 mars 2009 grips en överläkare på sin arbetsplats. Stor uppståndelse i media; på 13:e dagen börjar de underliggande frågorna komma upp till ytan. "Händelsen ställer frågan om var gränsen mellan aktiv och passiv dödshjälp går, men i bakgrunden finns också frågan om vilka liv som sjukvården skall satsa alla resurser på att rädda." skriver DN-journalisten Ewa Stenberg 2009-03-15¹. Pediatriskprofessorn Hugo Lagercrantz "efterlyser en debatt om vad som är mänskligt liv" och säger lite senare i artikeln efter att i sin tur ha refererat en förälder som sagt sig ha fått sitt liv förstört av sitt funktionshindrade barn "att föräldrar själva måste få bestämma om de vill behålla extremt för tidigt födda barn med risk för svårt handikapp."

På det replikerar professorn i medicinsk rätt Elisabeth Rynning i samma artikel: "Om man ska väga in belastning för anhöriga med att ha en vårdkrävande och svårt handikappad anhörig, ska man då rädda en vuxen gift man om han kommer in efter att ha fått en stroke? Han kan ju bli en belastning för familjen han också."

Frågorna ställs i blixtbelysning med anledning av åklagarens utredning av den tre månader gamla flickan som dog på barn-IVA på Karolinska sjukhuset den 20 september 2008. I det här enskilda fallet saknar vi, som inte är direkt inblandade, väsentlig kunskap, men en rad allmängiltiga frågor har uppenbarligen kommit upp.

Bota, lindra och trösta är grundbuden

för läkaren och tydliga regler finns sedan länge i Sverige för vård i livets slutskede. Behandling kan avbrytas eller ibland ej ens påbörjas men däremot ger lagen inte utrymme för doser eller åtgärder som aktivt syftar att avsluta patientens liv. Regeln är att "icke skada". Förslaget, som nu kommer från flera håll, både i Sverige och utomlands (Peter Singer), är att lägga det undanlåtande begreppet "självmedvetande" som grund för när människovärdet inträder. Men det är uppenbart att det skapar bara nya problem och löser inga.

För 10 år sedan gav KLM ut boken *Dödshjälp eller livshjälp? Om människosyn, ansvar och integritet i livets slutskede*. Inga nya argument har tillkommit men debatten återkommer ständigt och några mycket röststarka vill ändra på sakernas tillstånd.

Debatten om så kallad aktiv eutanasi hade flammats upp redan innan händelserna på Karolinska sjukhuset. Samma argument som alltid, men successivt framflyttade positioner. Den 28 augusti 2008 kom ett förslag från en arbetsgrupp i statens medicinsketiska råd. Med hänvisning till "patientens starkare ställning och inflytande över sin egen vård och behandling" – autonomiprincipen – föreslås läkarassisterat "självvvalt livs-lut".

I stödjande debattinlägg till förslaget från Daniel Brattgård m fl i Läkartidningen har det hänvisats till att läkar-

kåren på samma sätt som man gick från negativ inställning till abort kommer att överge en negativ inställning till läkarassisterad "rätt att bli dödad"². Hävstången för denna principiella förändring av läkarinsatsen är förstås "autonomiprincipen", "outhärdligt lidande" och "livets slutskede" – de två senare begreppen lämnar arbetsgruppen odefinierade, liksom hur depression skall uteslutas och hur en nollvision för självmord skall kunna upprätthållas. Magnus Göransson redogör för bakgrunden till att England sa nej till dödshjälp i artikeln *Nej till dödshjälp* på sidan 19.

Om frihet innebär möjligheten att själv få bestämma vad man vill när man vill – och denna autonomiprincip upphöjs till högsta norm är förstås t ex rätten till "självvvalt livs-lut" logisk. Men hur fri är då denna vilja och denna bestämmanderätt? Är det inte en frihet på bekostnad av högre värden, rätten att få leva och på bekostnad av människosynen? Aspekter på frihet och därmed ansvar tas upp i detta nummer. Intellectuell frihet, samvetsfrihet, sanningen om människan, om maktavaren står över eller under lagen och frågan, nog så paradoxal – kan "friheten" överleva utan Gud?

1. Ewa Stenberg i Dagens Nyheter 2009-03-15, s. 17

2. Acek Hallén i Läkartidningen 11 mars 2009 s. 793

Red

Ars Medicina

Organ för Kristna Läkare och Medicinare i Sverige
© Ars Medicina
ISSN 028 - 4753

Gud till ära,
människor till tjänst

Ansvarig utgivare

Iris Denstedt-Stigzelius

Redaktion med e-postadresser

Sara Degerman-Carlsson,
sara.degerman-carlsson@vgregion.se
Magnus Göransson,
magnus.goransson@telia.com
Magnus Landgren (red),
magnuslandgren@hotmail.com
Tomas Seidal,
tomas.seidal@swipnet.se

Ars Medicina

Boställsgatan 3
542 42 Mariestad

KLM kansli

Bergbackagatan 1, 553 12 Jönköping
Tel 036-30 78 44
bankgiro 5033-2857
info@klm.s.se www.klm.s.se

KLM medlemsavgift, inkl Ars Medicina, per år

Läkare, tandläkare 350 kr (par 450 kr),
Läkare, tandläkare (inkl gåva) 700 kr,
pensionär 200 kr (par 300 kr), student fritt
första kalenderår, sedan 50 kr. Begär stadgar!

Respektive artikelförfattare svarar för sina
ståndpunkter och ledaren är redaktionens.
Debatt välkomnas!

Prenumeration Ars Medicina, per år

100 kr

Produktion

Textorama, Box 427, 573 25 Tranås
tel 0140-687 50, info@textorama.se

Illustration framsida

Christina Swartling Christina.swartling@comhem.se

Innehåll

KLM Aktuellt	3
Tema: Frihet	
Inledning	6
Intellektuell frihet i klinisk medicin	7
Samvetsfrihet	9
Intoleransens nya ansikte	10
Klinisk frihet nödvändig för läkekonsten	11
Frihet från beroende	14
Friheten i Kristus	17
Lagom	18
Nej till dödshjälp	19
Utblick	21
Läst och kommenterat	22
tuus	24

► 28 mars 2009

KLM Årsmöte

Plats: Baptistkyrkan, Klostergatan 46, Linköping

Tema: "Hjärnan och tron"

Alla medlemmar och intresserade – läkare, tandläkare, läkar- och tandläkarstudenter - hälsas välkomna! Försök att komma med, särskilt du som bor i närheten!

Program:

- 10:30 Samling med kaffe
- 11:00-12:30 Pekka Møllergård:
"Neurokirurgen som blev läkare"
Pekka är nu rektor för Örebro
Missionsskola.
- 12:30-14:00 Lunch och samvaro
- 14:00-15:30 "Hjärnans vittnesbörd om Gud"
Samtal och diskussion kring en video av en
neurolog som fick stroke.
Inledare: Gunnar Holmgren, överläkare,
infektionskliniken, Jönköping.
- 15:30-16:00 Kaffe
- 16:00-16:30 Andakt med Emmanuel Bäckryd, narkos-
läkare och äldste i Ryttagårdskyrkan,
Linköping
- 16:30-18:00 Årsmöte
Bearbetning av en motion
- 19:00 Gemensam middag

Anmäl dig senast tisdagen den 24 mars om du vill vara med på lunch o/el middag! Lättast är att anmäla sig via e-post till svensson.nils@telia.com. För frågor och upplysningar, ring Gunnar Holmgren 036-378499 eller Nils Svensson, 0500-412398 eller 0705-432416.

Meddela din e-post, så skickas verksamhetsberättelse före årsmötet.

Välkommen!

► 8-10 maj 2009

Årskonferens Sveriges Kristna Sjukvårdsförbund

Plats: Hjälmargården, Läppe, belägen ca 9 km från Vingåker, 5 mil från Örebro

Adress: Läppe, 643 95 Vingåker, tel. 0151-730 980

Tema: Kristen i vården – Vad är vår värdegrund?

Etiska aspekter, vid ex. dödshjälp –
Konsekvenser för vårdpersonalen

Medv.: Sjukhuspastor Clas Olsson, Skara

Sång: Selma Lundqvist, Örebro

SKSF:s styrelse m.fl.

Program

Freitag:

- 16:00 Ankomst, registrering
- 17:30 Kvällsmål
- 19:00 Kvällssamling m vittnesbörd från deltagare
Förbön. Sång av styrelsemedlemmar
Kvällskaffe

Lördag:

- 08:00 Morgonbön
- 08:30 Frukost
- 10:00 Årsmöte
Fruktpaus
- 12.30 Lunch
- 15.00-17:00 Kristen i vården. Etiska aspekter.
Undervisning och samtal, Clas Olsson
Em.kaffe
- 17:30 Middag
- 19:00 "Den andliga vården på sjukhus"
en sjukhuspastors erfarenheter,
Clas Olsson.
Sång: Selma Lundqvist
Kvällskaffe

Söndag:

- 08:00 Morgonbön
- 08:30 Frukost
- 10:00 Gudstjänst
Clas Olsson och Selma Lundqvist
- 12:00 Lunch
Avslutning i samband med lunchen

Mer info kan erhållas från Barbro Fritz, SKSF, på tel 0380-402 46 el e-post barbrofritz@telia.com

► 25-27 september 2009

KLMs Studenthelg

Plats: Broddetorp (mellan Falköping och Varnhem), Västergötland

Talare: Staffan Ljungman.

Helgen arrangeras av studenterna i Göteborg.

För mer information, kontakta Ellen Johansson på epost ellenjohansson2@hotmail.com

Begränsad Eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med den nya adressen till:

KLM, Bergbackagatan 1
553 12 Jönköping

tuus

”...och utropa frihet i landet för alla dess inbyggare”.

En alldeles särskild känsla på knä med hundarna framför ”Frihetsklockan” eller ”Liberty Bell” i Philadelphia. Den i England gjutna – och intressant nog – spruckna klockan klämtade när William Penn m fl proklamerade självständighet för de förenta staterna 1776. Inskriptionen ”...och utropa frihet i landet för alla dess inbyggare” är hämtad från Leviticus kapitel 25 vers tio och återpades också senare i kampen mot slaveriet.

Vi slår oss ned i den lummiga grönskan, på gräsmattan i skuggan av Strängnäsdomen och tar upp kaffetermosen och några mackor. En rastplats på väg söderut från Stockholm. Fridfullt, lite svårt att hitta parkeringsplats kanske, men ändå värt avstickaren från E20. Och står han inte där i skuggan, den medeltida biskop Thomas och skaldar ”...frihet är det bästa ting, där sökas kan all världen omkring.”

Vem är inte för frihet – åtminstone i teorin? Tankefrihet, åsiktsfrihet, yttrandefrihet, politisk frihet, samvetsfrihet, valfrihet, rörelsefrihet och mot diskriminering.

Friheten att konsumera obegränsat med alkohol, friheten att förneka sanningen om ”orsak och verkan”, friheten att propagera olika slag av önsketänkande och förtiga

fakta. Friheten att förtala, förvränga, förlöjliga och förringa. Den radikala individualismen är en egoism förklädd till frihet. Läkekonsten eller medicinen, underordnas alltmer den individuella valfriheten och den av massmedia styrda opinionen och blir ett redskap för individuella val. Denna individualism är en dominerande trend i vår sekulariserade kultur i västvärlden. Friheten här och nu, som högsta och enda norm, men lösryckt från ett större sammanhang leder paradoxalt nog till ofrihet och slaveri.

Den andra trenden, den marxistiska och för all del ibland politiskt liberala men likväl filosofiskt materialistiska trenden, hänvisar till en högre kunskap och historisk nödvändighet för att underordna andras frihet. Man återropar ett framtida utopiskt samhälle och legitimerar samtidigt förtryck av oliktankande och att enskilda offras. Människor får bli medel för andra människor eller samhället i stort. Den militanta ateismen är släkt med detta modernistiska projekt som trosvisst proklamerar att det inte finns någon Gud.

Frågan är om vetenskapen, etiken och rättsväsendet kan överleva en relativistisk syn på sanningsbegreppet, där fakta är något man väljer (bort) och frihet blir någras frihet på andras bekostnad. I dessa kulturella trender omformas förstas läkarrollen. Frågan är om vi har förmågan att ta ett steg åt sidan och förhålla oss till denna utveckling eller bara glider med och förändras från läkare med individuellt etiskt ansvar och personliga samveten, till tekniker som gör vad vi blir tillsagda och går hem kl. 17.00.

Frihet och ansvar är direkt beroende av

vartannat och båda bygger på sanningen, en helhetssyn på tillvaron, som ger rum för både frihet och ansvar. Sanningen om människan påverkar förståelsen av läkekonsten och friheten.

Även om det är så att ”Det finns en spricka i allt, det är där ljuset lyser igenom” som Cohen skriver, och författaren Ylva Eggehorn citerar i radions ”Tankar för dagen” nyligen (20/2) så har varken samhället eller medicinen råd att avvara den kristna helhetssynen. *Ett brustet halleluja* är en bok av sjukhuspastorn och författaren Thomas Sjödin som kom förra året, och som på ett plan handlar om kyrkklockor men på ett annat om sökandet efter en andlighet för hela livet, samtidigt som den lyfter fram ofullkomligheten och sprickorna i tillvaron och det ljus som letar sig in genom dem.

Det är kanske inte för inte som texten i den spruckna frihetsklockan i Philadelphia är hämtad från Bibeln och att det var en kyrkans man som skrev frihetssången.

Tuus,

Magnus Landgren

Kristna Läkare och Medicinare i Sverige (KLM)

- vill stödja och inspirera den enskilde medlemmen att forma en kristen syn på sitt liv, sitt yrke och sina studier
- ger ut tidskriften *Ars Medicina*
- deltar i den medicinsk-etiska debatten
- uppmuntrar på olika sätt studentarbete på studieorterna
- genomför tillsammans med representanter från universitetssorterna årlig studentkonferens
- arrangerar symposium i samband med Svenska Läkaresällskapets riksstämma
- verkar för att kontakter knyts mellan läkare och mellan läkare och studenter
- anordnar årsmöten med angelägna föredrag
- står i ett internationellt arbete och är anslutet till International Christian Medical and Dental Association, ICMDA
- förmedlar stipendier till läkar- och tandläkarstuderande för studiebesök/praktikarbete i låginkomstländer